

พลัง ความเปลี่ยนแปลง

Roadmap

ร.ด. 65
ถึง
เม.ย. 66

ดำเนินกิจกรรมเพื่อเข้าถึงปัญหา
และต้นทุนการทำงานในพื้นที่
และวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
ในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา
ในจ.ราชบุรี เพื่อออกแบบพัฒนากลไก
การทำงานเชิงพื้นที่หรือจังหวัด
ในลักษณะของการจัดการพื้นที่การศึกษา
(Area-based Education - ABE)

ก.พ. 66

เวทีบูรณาการหน่วยงานเด็กและเยาวชน
จ.ราชบุรี ภาคจากภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัดเข้าร่วม
แลกเปลี่ยนและรวบรวมความเห็นตั้งต้น
ในการทำงานจากโครงการต่างๆ ในจังหวัด
เพื่อนำมาต่อยอดในโครงการ Zero Dropout ต่อไปได้

1

ระบุต้นทุน
การทำงานในพื้นที่

2 การติดตาม ค้นหาและให้ความช่วยเหลือ เด็กกลุ่มเสี่ยงร่วมกับ สพป. เขต 1

- 1 เด็กได้เข้าเรียนต่อศูนย์การศึกษาจากระบบและการศึกษา
ตามอัธยาศัย จำนวน 31 ราย
- 2 เด็กกลับมาเรียนในระบบ จำนวน 18 ราย
- 3 ส่งต่อศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดราชบุรี จำนวน 3 ราย
- 4 จำหน่ายออกจากทะเบียนนักเรียน จำนวน 16 ราย
- 5 อยู่ในระหว่างการดำเนินการ จำนวน 12 ราย

รวม 80 ราย

ปฏิรูประบบงบประมาณเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ

โครงการต้นแบบเพื่อปฏิรูปการบริหารงบประมาณการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพ
โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ตามหลักความเสมอภาค (Equity-based Budgeting)

1

จัดทำแบบบูรณาการ เพื่อความเสมอภาคฯ
สำรองในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลในราชบุรี
ปีการศึกษา 2566 มุ่งเน้นเต็มเต็มงบประมาณ
และองค์ความรู้การจัดการเรียนการสอนแบบ
Multi-grade Teaching และเรียนรวมของนักเรียน
เพราะโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่
ห่างไกล คือ ที่พึ่งของเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง
เป็นกลไกส่วนหนึ่งที่จะช่วยป้องกันการหลุดออกจากระบบ
การศึกษาอย่างยั่งยืน

2

โครงการต้นแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่
ห่างไกลที่ไม่สามารถยุบควบรวมได้ ด้วยกรอบ
"มาตรฐานปัจจัยพื้นฐานในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของ
โรงเรียน Fundamental School Quality Level: FSQL)"
เพื่อแก้ไขปัญหาระบบของการจัดสรรงบประมาณการศึกษา
ด้วยหลักความเสมอภาค (Equity-based Budgeting)
ในกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล
ของชุมชน (Small Protected School) ในจังหวัดราชบุรี
ทั้งหมด ในปีการศึกษา 2566

ระบบการศึกษาที่มีทางเลือก เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่น ตอบโจทย์ชีวิตผู้เรียน

โครงการ "1 โรงเรียน 3 ระบบ"

พัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ สร้างทางเลือกการศึกษา
ที่สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนเฉพาะกลุ่ม

1

สร้างโอกาส
ทางการศึกษา

2

ลดอัตราการ
ออกกลางคัน

3

พัฒนาการศึกษา
และคุณภาพชีวิต

พฤษภาคม
พ.ศ. 2566

มิถุนายน
พ.ศ. 2566

ตั้งคณะกรรมการ
ขับเคลื่อนโครงการ

• ดำเนินโครงการนำร่อง
ร่วมกับ สพป. เขต 1

โครงการ "โมเดลพื้นที่ชีวิตเด็กนอกระบบราชบุรี"

ปี 2566

วางแผนกระบวนการ
ช่วยเหลือเด็กนอกระบบ
ผ่านการค้นหา พัฒนา
และส่งต่อ ภายใต้กลไก
การเฝ้าระวังคุ้มครองเด็ก
และเยาวชนนอกระบบ
ในระดับตำบล

สรุปสาเหตุประเด็นปัญหา
สำคัญในพื้นที่ เช่น
การข้ามบุขย,
การพนัน, ยาเสพติด,
เยาวชนแรงงานนอกระบบ
ไร้ฝีมือ, และปัญหา
ด้านจิตเวช

พัฒนาช่วยเหลือเด็กนอกระบบใน 4 กลุ่ม

- 1 เด็กเสี่ยงหลุด
- 2 เด็กแขวนลอย/เด็กหลุดจากระบบ
- 3 เด็กกลุ่มเปราะบาง
- 4 เด็กในกระบวนการยุติธรรม

ขับเคลื่อนการทำงาน
ใน 5 อำเภอ 32 ตำบล
จำนวนเด็กและเยาวชน
นอกระบบการศึกษา
400 คน

คณะทำงานขับเคลื่อนในวาระ
ตำบลโดยอาสาสมัครจากชุมชน
และเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น อาทิ
กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม.
ตัวแทนชุมชน และครู กศน.

ระบบคุ้มครองทางสังคมสำหรับเด็กกลุ่มวิกฤต

1

ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
ในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

ปี 2565-2566

- ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤต
ใน สพป.เขต 1 และ 2 จำนวนรวม 382 คน
- 2566
- รอคการขยายผลไปยัง สพม. และอาชีวะ
- สร้างกลไกการช่วยเหลือครอบคลุม
ทุกมิติ
- (1) ด้านสภาพที่พักอาศัย
- (2) ด้านสุขภาพกายใจ
- (3) ด้านการศึกษา
- (4) ด้านครอบครัว
- เชื่อมโยงงานในระดับจังหวัด

2

โครงการ
พัฒนากลไกอาสาสมัคร

มี.ย. 2566 - เม.ย. 2567

- พัฒนาอาสาสมัครนำร่อง 125 คน
ครอบคลุมมิติด้าน; สาธารณสุข (อสม.)
สวัสดิการสังคม (อพม.) และด้านการศึกษา
พัฒนาหลักสูตรการดูแลช่วยเหลือเด็ก
- ช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบฯ
จำนวนไม่ต่ำกว่า 250 คน
- ขยายผลและเชื่อมต่อกับงานอาสาสมัคร
อื่นๆในพื้นที่
- ถอดบทเรียนการทำงาน สรุปข้อเสนอแนะ
เพื่อการขยายผลเชิงนโยบายได้

3

โครงการจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อน
การช่วยเหลือเด็กและเยาวชน
ในภาวะวิกฤต

พ.ค. - ส.ค. 2566

ดำเนินงาน;
วิเคราะห์สาเหตุการเสี่ยงหลุดของเด็ก,
ถอดบทเรียนกลไกการช่วยเหลือเด็ก
การบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงาน
ภายในจังหวัด และรวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำ
ข้อเสนอเพื่อการขยายผลต่อยอด

รายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน (พฤศจิกายน 2565 – เมษายน 2566) โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (Zero Dropout)

การดำเนินงานโครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (Zero Dropout) ในช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 – เมษายน 2566 เป็นช่วงที่ภาคีร่วมดำเนินงานและหน่วยจัดการในพื้นที่ (Service Providers) ได้ขับเคลื่อนภารกิจอย่างต่อเนื่อง ทั้งภารกิจในการพัฒนากลไกการปฏิรูประบบเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การพัฒนากลไกการทำงานเชิงพื้นที่เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ภารกิจในการสำรวจ ช่วยเหลือและติดตามกลุ่มเป้าหมายที่เป็นเยาวชนในระบบและนอกระบบการศึกษาให้ได้รับโอกาส และเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ รวมถึงพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามความศักยภาพของบุคคล โดยสรุปผลการดำเนินงานในเดือนพฤศจิกายน 2565 – เมษายน 2566 ดังนี้

1. โครงการพัฒนา Roadmap และการบริหารจัดการ สำหรับโครงการ Zero Dropout จังหวัดราชบุรี (โครงการระยะ 12 เดือน)

ในช่วงเดือนธันวาคม 2565 ถึงเมษายน 2566 โครงการได้ดำเนินกิจกรรมเพื่อทำความเข้าใจปัญหาและทุนของพื้นที่ และวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในจังหวัดราชบุรี เพื่อออกแบบพัฒนากลไกการทำงานเชิงพื้นที่หรือกลไกจังหวัด ในลักษณะของการจัดการพื้นที่การศึกษา (Area-based Education)

ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ 2566 มีการจัดเวทีบูรณาการหน่วยงานเด็กและเยาวชนจังหวัดราชบุรี โดยการเชิญผู้ดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรี จากภาคส่วนต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม อาทิ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดราชบุรี กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา ศูนย์ช่วยเหลือเด็กในภาวะวิกฤติ กสศ. โรงเรียนในโครงการ TSQP และโรงเรียนในโครงการครูรักถิ่น เข้าร่วมประชุม ทั้งนี้ ที่ประชุมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและรวบรวมทุนการทำงานจากโครงการต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ซึ่งจะเป็นทุนการทำงานสำคัญในการขับเคลื่อนโครงการ zero dropout ต่อไป โดยมีทุนการทำงานด้านการศึกษาที่สำคัญในพื้นที่ราชบุรี ประกอบด้วย;

- โรงเรียน TSQP (Teacher and School Quality Program)
- โรงเรียนครูรักถิ่น
- ทุนพัฒนาอาชีพและนวัตกรรมที่ใช้ชุมชนเป็นฐาน
- ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤติ
- อาสาสมัครเพื่อการศึกษาหมู่บ้าน (อศม.)
- โครงการเพื่อการจัดสรรทุนการศึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นรอยต่อ

นอกจากนี้ คณะทำงานได้มีการเข้าพบผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อชี้แจงเป้าหมายวัตถุประสงค์ของโครงการ และหารือแนวทางร่วมมือในการทำงานร่วมกัน ประกอบด้วย;

- ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และคณะ
- ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และคณะ
- นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบ้านคา และคณะ
- กลุ่มโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ราชบุรี เขต 1 ในกลุ่มอำเภอบ้านคา
- กลุ่มโรงเรียน เครือข่าย 8 อำเภอสวนผึ้ง สังกัด สพป.ราชบุรี เขต 1
- โรงเรียนประถมศึกษาและขยายโอกาส สังกัด สพป.ราชบุรี เขต 2 รวม 3 โรงเรียน

จากการหารือกับภาคส่วนต่างๆ ทำให้พบว่า การติดตามเด็กหลุดออกจากโรงเรียนนั้นจะมีครูประจำชั้นคอยติดตามการมาโรงเรียนของเด็ก หากพบว่าเด็กขาดเรียนเป็นระยะเวลาหนึ่ง ครูจะไปเยี่ยมบ้านนักเรียน เพื่อติดตามและรับทราบปัญหา รวมถึงพูดคุยกับพ่อแม่ผู้ปกครองและตัวเด็กเพื่อนำเด็กกลับมาเรียน ทั้งนี้ ในปีการศึกษา 2565 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 และ เขต 2 มีนักเรียนแหวนลอยจำนวน 35 คน (ระดับชั้น ป.3 ถึง ม.2) และ 93 คน (ตั้งแต่ ป.1 ถึง ม.3) ตามลำดับ โดยคณะทำงานได้ประชุมหารือกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อดำเนินการติดตาม ค้นหาและให้ความช่วยเหลือเด็กออกนอกระบบและเด็กที่เสี่ยงหลุดออกจากระบบ และเด็กออก กลางคัน ปีการศึกษา 2565 ซึ่งสรุปได้ ดังนี้

1. เด็กได้เข้าเรียนต่อศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 31 ราย
2. เด็กกลับมาเรียนในระบบ จำนวน 18 ราย
3. ส่งต่อศูนย์การศึกษาพิเศษจังหวัดราชบุรี จำนวน 3 ราย
4. จำหน่ายออกจากทะเบียนนักเรียน จำนวน 16 ราย
5. อยู่ในระหว่างการดำเนินการ จำนวน 12 ราย

2. โครงการต้นแบบของประเทศเพื่อปฏิรูปการบริหารงบประมาณการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล ตามหลักความเสมอภาค (Equity-based Budgeting)

2.1 การจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา

นำร่องในโรงเรียนพื้นที่ห่างไกลจังหวัดราชบุรีปีการศึกษา 2566 โดยความสมัครใจของโรงเรียน มุ่งเน้นเติมเต็มงบประมาณและองค์ความรู้การจัดการเรียนการสอนแบบ Multi-grade Teaching และเรียนรวมของนักเรียน

โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล คือ ที่พึ่งของเด็กเยาวชนกลุ่มเปราะบาง

เป็นกลไกที่ช่วยป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษาอย่างยั่งยืน ทั้งนี้รัฐต้องสนับสนุนให้เกิดนโยบาย มาตรการที่สนับสนุนความเข้มแข็งให้แก่โรงเรียนเหล่านี้ทั้งในมิติการจัดการทรัพยากรให้เพียงพออย่างเสมอภาคและการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนเพื่อสามารถจัดการเรียนการสอนที่ยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของนักเรียนกลุ่มเปราะบางและด้อยโอกาส นี่จะเป็นทางออกที่ยั่งยืนของการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

ที่ผ่านมา โรงเรียนทุกแห่งในประเทศไทยได้รับงบประมาณเพื่อใช้ในการจัดการเรียนการสอนในอัตราเดียวกันสำหรับในแต่ละระดับการศึกษา โดยใช้สูตรการจัดสรรแบบเดียวกันทั่วประเทศ งบประมาณที่แต่ละโรงเรียนได้รับจะขึ้นกับจำนวนนักเรียนเป็นหลัก ดังนั้นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีนักเรียนมากจะได้เงินสนับสนุนโดยรวมมาก โรงเรียนที่มีนักเรียนน้อยจะได้เงินสนับสนุนในภาพรวมน้อย โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนที่สูง เนื่องจากไม่ได้รับผลของการประหยัดต่อขนาด (Economy of Scale) เหมือนกับโรงเรียนขนาดใหญ่

สูตรการจัดสรรงบประมาณในปัจจุบันไม่ได้ช่วยทำให้คุณภาพของโรงเรียนมีความใกล้เคียงกัน แต่กลับทำให้ช่องว่างของความเหลื่อมล้ำกว้างขึ้น โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลยิ่งเสียเปรียบ ไม่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งที่โรงเรียนเหล่านี้มักต้องดูแลเด็กกลุ่มเปราะบางในสัดส่วนที่สูงและมีปัญหาในหลายมิติ แต่งบประมาณกลับไม่ได้มีการปรับตัวตาม

จากงานวิจัยการจัดทำงบประมาณในลักษณะบูรณาการด้านการศึกษาเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาชี้ว่า เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนและแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำในมิติการศึกษาได้อย่างยั่งยืน ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการจัดสรรงบประมาณเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (Equity-based Budgeting) ซึ่งไม่ใช่การจัดสรรงบประมาณด้วยสูตรเดียวกันทั่วประเทศ แต่ใช้หลักการเน้นความจำเป็นของนักเรียน ความแตกต่างของพื้นที่ และขนาดของโรงเรียน มาคิดคำนวณอยู่ในสูตรการจัดสรรงบประมาณด้วย

โดยสูตรการจัดสรรงบประมาณสำหรับโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกล ต้องคำนวณตามองค์ประกอบของ ความเสียเปรียบจากลักษณะของนักเรียน ลักษณะภูมิประเทศ ขนาดของโรงเรียน และความขาดแคลนของบุคลากร เนื่องจากโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลเป็นโรงเรียนที่ตั้งอยู่นอกเขตเทศบาล ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ทำให้มีจำนวนนักเรียนยากจน พิการ และพักนอนสูงกว่าโรงเรียนในพื้นที่ราบ โรงเรียนจึงมีค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาสูงขึ้น

สิ่งนี้จะช่วยให้ระบบการศึกษาไทยสามารถบรรลุเป้าหมายทั้งด้านประสิทธิภาพ และความเสมอภาคไปพร้อม กันได้ (Equity & Efficiency Gain) เพราะนอกจากเด็กและโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรทรัพยากรที่สอดคล้องกับความจำเป็นเพื่อลด

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแล้ว รัฐบาลยังสามารถประหยัดเงินงบประมาณได้จากการลดรายจ่ายที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการ อีกด้วย

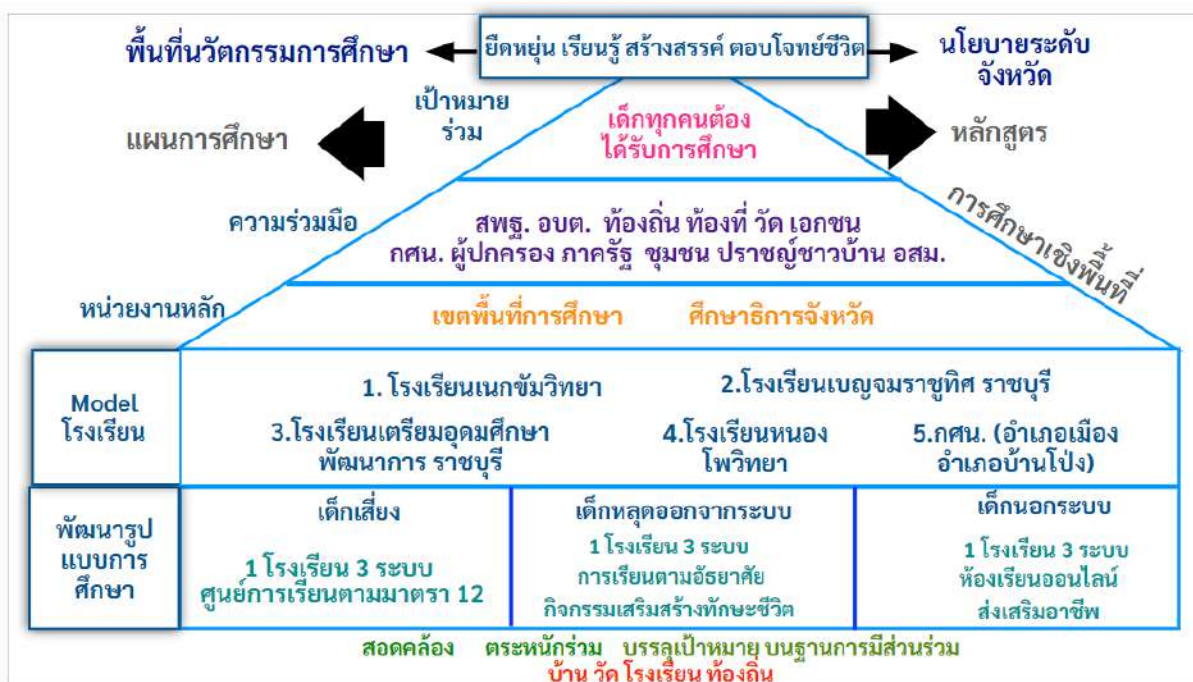
2.2 ต้นแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กพื้นที่ห่างไกลที่ไม่สามารถยุบควบรวมได้ด้วยกรอบมาตรฐานขั้นพื้นฐานในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของโรงเรียน(Fundamental School Quality Level: FSQL)”เพื่อแก้ไขปัญหาเชิงระบบของการจัดสรรงบประมาณการศึกษาด้วยหลักความเสมอภาค (Equity-based Budgeting) ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลที่มีการขาดแคลนโอกาสและทรัพยากรทางการศึกษา

ปัจจุบันประเทศไทยมีโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดารประมาณ 1,500 โรงเรียนที่ไม่สามารถยุบและควบรวมได้ ซึ่งจัดการศึกษาให้กับนักเรียนราว 100,000 คน และด้วยวิธีจัดสรรงบประมาณของรัฐในรูปแบบเงินอุดหนุนรายหัว (Per-head subsidy) ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการจัดการศึกษาแก่เด็กเยาวชนในโรงเรียนกลุ่มนี้เป็นอย่างมาก จากการศึกษาประเทศที่ประสบความสำเร็จอย่างเวียดนาม ได้ใช้เครื่องมือที่เรียกว่า “มาตรฐานปัจจัยพื้นที่ในการจัดการศึกษาขั้นต่ำ” (Fundamental School Quality Level: FSQL)” ในการแก้ไขปัญหาเชิงระบบของการจัดสรรงบประมาณการศึกษาด้วยหลักความเสมอภาค (Equity-based Budgeting) ให้แก่โรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลที่มีการขาดแคลนโอกาสและทรัพยากรทางการศึกษา รัฐบาลเวียดนามได้ร่วมกับธนาคารโลกในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำด้านทรัพยากรทางการศึกษาที่ทุกโรงเรียนพึงบรรลุพร้อมทั้งจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นให้ทำให้เกิดมาตรฐานทางด้านทรัพยากรระหว่างโรงเรียนชนบทกับโรงเรียนในเมืองที่ใกล้เคียงกันภายในระยะเวลา 10 ปี และส่งผลต่อภาพรวมของผลสัมฤทธิ์ประเทศ

ทั้งนี้ จะดำเนินการในปีการศึกษา 2566 ในกลุ่มเป้าหมายโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลของชุมชน (Small Protected School) ที่ไม่สามารถยุบและควบรวมได้ (โรงเรียนซึ่งตั้งห่างจากโรงเรียนอื่นในรัศมีราว 6 กม.และมีนักเรียนน้อยกว่า 120 คน) จังหวัดราชบุรี ทั้งหมด

3. โครงการเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาที่ยืดหยุ่นตอบสนองโจทย์ชีวิตผู้เรียน

3.1 โครงการ “1 โรงเรียน 3 ระบบ” โครงการต้นแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ มีเป้าหมายเพื่อสร้างทางเลือกการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับผู้เรียนโดยเฉพาะกับเด็กที่เสี่ยงหลุดและเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา สร้างโอกาสทางการศึกษาและลดอัตราการออกกลางคัน รวมถึงเพื่อพัฒนาการศึกษาและคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละคน

โดยมีแผนในการเริ่มดำเนินการนำร่องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ในช่วงเดือนมิถุนายน 2566 และได้มีการประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนต้นแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นเขตพื้นที่นำร่องได้ได้มีการประกาศไปเมื่อวันที่ 24 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2566 ซึ่งคณะกรรมการชุดนี้จะมีหน้าที่วางแผน ดำเนินงานการขับเคลื่อน อำนวยความสะดวก กำกับติดตาม และสรุปรายงานผลการดำเนินงานที่จะเกิดขึ้นในโครงการ สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการติดตามค้นหาเด็กตกหล่นและเด็กออกกลางคันให้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา และให้ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ จนจบการศึกษาภาคบังคับ และ/หรือได้รับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมถึงการฝึกอบรมด้านอาชีพการพัฒนาฝีมือเพื่อการทำงาน หรือให้ความช่วยเหลือ ส่งต่อ โดยบูรณาการการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องทุกระดับ (ก่อน ประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา อาชีวศึกษา อุดมศึกษา และ กศน.) โดยระดมสรรพกำลังในการติดตามค้นหาและช่วยเหลือกับหน่วยงานที่ร่วมลงนามบันทึกข้อตกลง (MOU) และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ทั้งระดับส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับพื้นที่ ตามบทบาทหน้าที่หรือภารกิจของแต่ละหน่วยงาน เพื่อป้องกันเด็กที่อยู่ในระบบการศึกษาออกจากระบบการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยส่งเสริมการใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการสร้าง

โอกาส และเพิ่มทางเลือกในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กที่เสี่ยงหลุดออกจากระบบการศึกษา หรือเด็กที่อยู่นอกระบบการศึกษาแต่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับให้สามารถเรียนต่อจนจบอย่างน้อยการศึกษาภาคบังคับได้

โดยมีแผนงานในช่วงเดือนมิถุนายน ดังนี้

กำหนดการ

การขับเคลื่อน ต้นแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ และการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ต้นแบบ เพื่อสร้างทางเลือกการศึกษาที่สอดคล้องกับเด็กเสี่ยงหลุดและเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษา

(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1)

เดือนมิถุนายน 2566

วันที่	กิจกรรม	สถานที่
7 มิ.ย. 66	ศึกษาดูงานต้นแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ	โรงเรียนนิวิฐราชบุรีอุปถัมภ์ จ.กาญจนบุรี
9 มิ.ย. 66	แนวทางพัฒนาหลักสูตรศูนย์การเรียนรู้ จ.ราชบุรี	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
13 มิ.ย. 66	แนวทางพัฒนาร่างหลักสูตร/ปรับหลักสูตร “ห้องเรียนโอกาส หลานย่า”	โรงเรียนนพาราชา๗ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
20 มิ.ย. 66	จัด Workshop พร้อมเก็บข้อมูลเชิงวิจัย; - การพัฒนาคู่มือการขับเคลื่อนต้นแบบ 1 โรงเรียน 3 ระบบ - การพัฒนาคู่มือการเทียบโอนประสบการณ์ - การพัฒนาคู่มือการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ (ตามมาตรา 12)	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
27 มิ.ย. 66	เวทีสื่อสาร “การพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ การศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน” โดยสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และ ภาคีเครือข่าย - งานแถลงข่าว - MOU หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง - เสนอต้นแบบ	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

3.2 โครงการพัฒนาการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพชีวิต เพื่อสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา เด็กนอกระบบ จังหวัดราชบุรี “โมเดลพื้นที่ชีวิตเด็กนอกระบบราชบุรี”

โครงการมีแผนการดำเนินงานเพื่อสร้างกระบวนการช่วยเหลือเด็กนอกระบบผ่านการค้นหา พัฒนา และส่งต่อ ภายใต้ กลไกการโอบอุ้มคุ้มครองเด็กและเยาวชนนอกระบบในระดับตำบล โดยในปีที่หนึ่ง เน้นพัฒนาช่วยเหลือเด็กนอกระบบใน 4 กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย 1)เด็กเสี่ยงหลุด 2)เด็กแขวนลอย/เด็กหลุดจากระบบ 3)เด็กเปราะบาง ซึ่งหมายถึงกลุ่มเด็กบกพร่อง พิการด้านร่างกายและจิตใจ กลุ่มเด็กติดสารเสพติดกลุ่มเด็กบนท้องถนน และกลุ่มแม่วัยใส 4)เด็กในกระบวนการยุติธรรม โดยมี กระบวนการขับเคลื่อนการปฏิบัติงานใน 5 อำเภอ 32 ตำบล ประกอบด้วยอำเภอเมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอจอมบึง จำนวนเด็กและเยาวชนนอกระบบการศึกษา 400 คน โดยได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานในระดับอำเภอขึ้น เพื่อ ร่วมกันขับเคลื่อนงานด้านพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กนอกระบบในระดับพื้นที่ เน้นกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จาก การค้นหาเยาวชนในพื้นที่ และเทคนิควิธีการทำงานกับเยาวชนที่เข้าถึงความต้องการ เชิงลึกและบูรณาการของเครือข่าย เพื่อให้ เกิดความตระหนักรู้และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผ่านการบูรณาการการทำงานร่วมกับองค์กรภาคีเครือข่ายดำเนินการอยู่ โดยเป็นการเติมเต็มการทำงานให้สมบูรณ์เพิ่มขึ้น เกิดการแลกเปลี่ยนพูดคุยได้อย่างลุ่มลึก และเชิงการปฏิสัมพันธ์เชิงบวกเพิ่มขึ้น เข้าใจ และเข้าถึง ความต้องการ และสร้างกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างเด็กเยาวชน ครอบครัว และชุมชนสร้างการเรียนรู้ ทักษะชีวิตแบบมีส่วนร่วมตามความต้องการของเด็กนอกระบบ และการวางเป้าหมายชีวิต ตามความต้องการของเด็กและเยาวชน จนสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้

ในการดำเนินงานช่วงเดือนพฤศจิกายน 2565 ถึง เมษายน 2566 คณะทำงานได้ดำเนินงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการ ติดตามและค้นหาเด็กนอกระบบ โดยจัดตั้งผู้ประสานงานเวทีระดับอำเภอและตำบล รวม 5 อำเภอ 32 ตำบล (คณะทำงานการ ขับเคลื่อนวาระตำบลในการสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ และคุณภาพชีวิตเยาวชนนอกระบบการศึกษา) ซึ่งเป็นอาสาสมัครจาก ชุมชน ท้องถิ่นและท้องที่ อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อสม. ตัวแทนชุมชน และครู กศน. เป็นต้น และได้มีการค้นหาและติดตามเด็ก และเยาวชนนอกระบบพบเจอ ดังนี้ อำเภอเมือง 35 คน อำเภอบ้านโป่ง 31 คน อำเภอจอมบึง 30 คน อำเภอสวนผึ้ง 51 คน และอำเภอบ้านคา 53 คน

ทั้งนี้ ในระหว่างการดำเนินงานคณะทำงานสามารถรวบรวมสาเหตุและกลุ่มของปัญหาเด็กนอกระบบในพื้นที่เป้าหมาย ได้ 22 ประเด็นปัญหา โดยแบ่งออกเป็นปัญหาที่สำคัญ จำนวน 10 ประเด็นปัญหา เช่น การค้ามนุษย์ การพนัน ยาเสพติด อาชญากรเด็ก เด็กติดเกมส์ เด็กในกระบวนการยุติธรรม เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง เยาวชนแรงงานนอกระบบราคาถูก/ไร้ฝีมือ ความรุนแรงทางเพศและโรคติดต่อ และปัญหาด้านจิตเวช

คณะกรรมการขับเคลื่อนวาระตำบลในการสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ และคุณภาพชีวิต

เยาวชนนอกระบบการศึกษา (5 อำเภอ 32 ตำบล)

*ตัวอย่างการลงพื้นที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนวาระตำบลในการสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ และคุณภาพชีวิต
เยาวชนนอกระบบการศึกษา*

วันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2566 คณะกรรมการขับเคลื่อนวาระตำบลในการสนับสนุนคุณภาพการเรียนรู้ และคุณภาพชีวิต
เยาวชนนอกระบบการศึกษา ร่วมกันเจ้าหน้าที่บริษัทแสนสิริ ได้ลงพื้นที่สำรวจปัญหาและความต้องการของข้อมูลกลุ่มเป้าหมาย
เด็กเยาวชนนอกระบบการศึกษาในตำบลรางบัว อำเภोजอมบึง และ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี โดยกลุ่มเป้าหมายในการลงพื้นที่
ครั้งนี้เป็นเด็กเยาวชนที่มีความบกพร่องทางการด้านร่างกายสติปัญญา ดังเช่นเรื่องราวของ “น้องเอ” (นามสมมติ) อายุ 21 ปี ซึ่ง
มีความบกพร่องพิการด้วยอาการโรคออทิสติก น้องสามารถดูแลตัวเองได้ แต่ไม่สามารถพูดคุยสื่อสารกับคนแปลกหน้าได้ และจาก
การศึกษาพูดคุยกับพ่อแม่ของน้องเอ ก็มีความยินดีเข้าร่วมโครงการและมีความต้องการให้ทางคณะทำงานช่วยเหลือในการ
สนับสนุนพัฒนาการตามช่วงวัยเพื่อให้น้องสามารถดูแลตัวเองได้และสามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม โดยคณะทำงานได้มี
การวางแผนรูปแบบการช่วยเหลือไว้ ด้วยการประสานทีมนักพัฒนาการ นักจิตวิทยา เพื่อช่วยกันประเมินพัฒนาการและวางแผน
ขั้นตอนในการฟื้นฟูอย่างเป็นขั้นเป็นตอนร่วมกับครอบครัวอีกครั้ง อีกทั้ง ยังได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล เด็กเยาวชนบกพร่องพิการ
ด้านร่างกายและสติปัญญา ที่วัดห้วยหมู ศูนย์สาธารณะสงเคราะห์เด็กพิเศษ ซึ่งเป็นสถานรับเลี้ยงดูกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 42 คน ที่
อยู่ในความดูแลของพระครูจันทสิริการ (เจ้าอาวาส) ซึ่งมีความยินดีที่จะเข้าร่วมโครงการ โดยพบว่ามียุวชนที่บกพร่องพิการ
ด้านสติปัญญาด้วยปัญหาดาวซินโดรม จำนวน 11 คนต้องการศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษา และมีเด็กเยาวชนพิการที่ต้องการการ
ช่วยเหลือด้านพัฒนาการและกิจกรรมเรียนรู้เพื่อกระตุ้นทักษะด้านกายใจสังคมต่อไป ทั้งนี้ได้ลงพื้นที่ในตำบลรางบัวเพื่อพูดคุยกับ
กลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นเยาวชนนอกระบบ “แก๊งค์น้ำไม่อาบ” เบื้องต้นได้คุยกับสมาชิกกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยววัตถุประสงค์
โครงการและให้แนวทางในการพัฒนาศักยภาพ โดยกลุ่มเป้าหมายจะกลับไปปรึกษากับสมาชิกกลุ่มคนอื่น ๆ อีกครั้ง และทาง
คณะทำงานได้ประชุมถอดบทเรียนการลงพื้นที่เพื่อหาข้อสรุปในการดำเนินงานเพื่อวางแผนการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายและหารือ
ถึงกระบวนการการลงพื้นที่ในครั้งถัดไปร่วมกัน

4. โครงการพัฒนาระบบคุ้มครองทางสังคมเพื่อเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

4.1. ศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

กสศ. ได้จัดทำโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานภายใต้โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (Zero Dropout) ในระยะปีแรก โดยมีการดำเนินงานร่วมกับกลไกการทำงานของคณะทำงานจังหวัดราชบุรี ได้แก่ คณะทำงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรี (สพป.ราชบุรีเขต 1 และ สพป.ราชบุรี เขต 2) เพื่อทดลองนำร่องการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤต จังหวัดราชบุรี โดยมีเด็กและเยาวชนได้รับการช่วยเหลือจำนวนรวม 382 คน และอยู่ระหว่างการขยายผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา ไปยัง สพม. และอาชีวฯ

การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา ดำเนินการโดยอาศัยกลไกการทำงานในระดับจังหวัด และมีผู้จัดการรายกรณี (Case manager: CM) ซึ่งทำหน้าที่เป็นอาสาสมัคร ร่วมด้วยทีมสหวิชาชีพจากภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ช่วยค้นหาและเจาะลึกเด็กและเยาวชนที่มีปัญหาซับซ้อนที่จำเป็นต้องช่วยเหลืออย่างเร่งด่วน รวมถึงออกแบบแผนการดูแล ติดตาม ป้องกันการหลุดออกนอกระบบซ้ำ และการประเมินเพื่อพัฒนาร่วมกับภาคีที่เป็นแกนนำระดับจังหวัด

กลไกการช่วยเหลือครอบคลุมทุกมิติปัญหา ได้แก่ (1) ด้านสภาพที่พักอาศัย (2) ด้านสุขภาพกาย ใจ และ (3) ด้านการศึกษา (4) ด้านครอบครัว โดยประสานและส่งต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้ามาช่วยเหลือตามสภาพบริบทของแต่ละกรณี รวมถึงให้เด็ก เยาวชนและครอบครัว เข้าถึงสวัสดิการขั้นพื้นฐาน และการเข้าถึงเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ชีวิตเพื่อยกระดับอาชีพให้มีรายได้ เป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน

ผลลัพธ์สำคัญจากการดำเนินงานคือ เด็กที่ได้รับการช่วยเหลือจากกลไกของโครงการ ยังคงอยู่ในระบบการศึกษา และเกิดกลไกการทำงานเชื่อมโยงระดับจังหวัดโดยมีเด็กและเยาวชนเป็นตัวตั้ง รวมถึงการขับเคลื่อนเพื่อการแก้ปัญหาเด็กในภาวะวิกฤตการศึกษาขึ้นในพื้นที่ด้วยการระดมทุนเพื่อจัดตั้งกองทุนจังหวัด

4.2 โครงการพัฒนากลไกอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา

สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาที่เพิ่มสูงขึ้น เด็กที่ขาดแคลนทุนทรัพย์และด้อยโอกาสที่มีรายได้ต่ำที่สุดร้อยละ 15 แรกของประเทศ ประสบปัญหาโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โดยเฉพาะเด็กที่เผชิญภาวะเปราะบาง ที่เข้าไม่ถึงสิทธิตามนโยบายภาครัฐ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สิทธิพลเมือง การศึกษา สุขภาพ และการมีส่วนร่วม ประกอบกับผลสำรวจพบว่า มีเด็กที่ต้องเผชิญกับภาวะเปราะบางไม่ต่ำกว่า 3.17 ล้านคน อาทิ เด็กที่อยู่ในระบบและนอกระบบการศึกษา บางกลุ่มขาดสิทธิการรักษาพยาบาล เด็กไร้สัญชาติ ลูกแรงงานข้ามชาติที่ไม่ได้รับการรับรองสิทธิการเป็นพลเมือง เด็กเร่ร่อน เด็กยากจนพิเศษ ขาดโอกาสทางการศึกษา ขาดคุณภาพชีวิต เด็กๆ เหล่านี้จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิด เพื่อให้พวกเขาหลุดพ้นภาวะเปราะบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับกลุ่มนักเรียนเปราะบางที่อาจเข้าไม่ถึงสิทธิและโอกาสทางการศึกษา

เพื่อให้เกิดการบูรณาการความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาในหลายมิติให้แก่เด็กและเยาวชนกลุ่มเปราะบาง (เด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านการศึกษา สุขภาพ และสังคม จำนวนไม่ต่ำกว่า 250 คน) กสศ. ได้ดำเนินโครงการพัฒนากลไกอาสาสมัครเพื่อช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาให้สามารถกลับเข้าสู่ระบบการศึกษาและสามารถขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ ต่อไป โดยเบื้องต้นกำหนดพัฒนาอาสาสมัครนำร่องในการปฏิบัติการสนับสนุนการช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านการศึกษา สุขภาพ และสังคม จำนวน 125 คน ทั้งนี้สำหรับการได้มาซึ่งอาสาสมัคร คือ เป็นผู้ทำงานเป็นจิตอาสาในด้านสาธารณสุข (อสม.) และด้านสวัสดิการสังคม (อพม.) อยู่แล้ว จากนั้นมาเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับระบบการศึกษา โดยมี ระยะเวลาประมาณ 10 เดือน (มิถุนายน 2566 – เมษายน 2567) ขณะนี้โครงการอยู่ระหว่างการดำเนินงานโดยมีแนวทางการดำเนินงาน ดังนี้

แนวคิดและแนวทางการดำเนินงาน และขอบเขตการดำเนินงาน

1. พัฒนากลไกอาสาสมัครให้มีศักยภาพการช่วยเหลือเด็กเปราะบางใน 3 มิติ ได้แก่ มิติด้านการศึกษา มิติด้านสวัสดิการสังคม และมิติด้านสาธารณสุข
2. พัฒนาหลักสูตรการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษาที่ได้รับผลกระทบจากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านการศึกษา สุขภาพ และสังคม ผ่านกลไกอาสาสมัคร
3. ช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านการศึกษา สุขภาพ และสังคม ให้สามารถเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา
4. ขยายผลและเชื่อมต่อกับงานอาสาสมัครอื่นๆที่มีอยู่ เช่น อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) อาสาสมัครภายใต้โครงการมหาวิทยาลัยสู่ตำบล University to Tambon : U2T)
5. ถอดบทเรียนการปฏิบัติงานการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาด้านการศึกษา สุขภาพ และสังคม ผ่านกลไกอาสาสมัคร ๓ มิติ ซึ่งประกอบด้วย สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน รวบรวม สังเคราะห์ข้อมูล และจัดทำรายงานการถอดบทเรียนการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร

6. สรุปข้อเสนอแนะต่อการดำเนินงานในการพัฒนาหลักสูตรการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทางการศึกษา สุขภาพ และสังคม ผ่านกลไกอาสาสมัคร และการขยายผลต่อไป

ผลผลิตของโครงการ

1. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา และแนวทางการพัฒนาอาสาสมัครในเชิงระบบและสามารถนำไปขยายผลได้อย่างต่อเนื่อง

2. เกิดอาสาสมัครที่ได้รับการอบรมหลักสูตรการดูแลช่วยเหลือเด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทางการศึกษา สุขภาพ และสังคม จำนวน 125 คน

3. เด็กปฐมวัยและเด็กนอกระบบการศึกษา ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาทางการศึกษา สุขภาพ และสังคม ได้รับการช่วยเหลือ จำนวนไม่ต่ำกว่า 250 คน

4.3 โครงการจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี ภายใต้โครงการ Zero Dropout

จากการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินงานภายใต้โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี (Zero Dropout) ในช่วงปีแรก โดยมีการดำเนินงานร่วมกับกลไกการทำงานของคณะทำงานจังหวัดราชบุรี ทั้งนี้ กสศ. เล็งเห็นถึงความสำคัญในการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการต่อยอดและขยายผลการทำงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาในระยะถัดไป ไปยัง สพม. และอาชีวะ และมุ่งหวังให้เกิดการเชื่อมต่อกับการทำงานของโครงการศูนย์วิกฤตทางการศึกษากับกลไกการทำงานอื่นๆ ในพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาในระยะยาวต่อไป กสศ. จึงได้ดำเนินโครงการจัดการความรู้เพื่อขับเคลื่อนการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา จังหวัดราชบุรี ภายใต้โครงการ Zero Dropout ขึ้น โดยมีแผนระยะเวลาในการทำงาน 4 เดือน (พฤษภาคม – สิงหาคม 2566) โดยประมาณ ขณะนี้โครงการอยู่ระหว่างการดำเนินงาน โดยมีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

แนวทางการดำเนินงาน และขอบเขตการดำเนินงาน

1. วิเคราะห์สาเหตุการเสี่ยงหลุดและการหลุดจากระบบการศึกษาของเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางการศึกษา โดยให้ครอบคลุมถึงสาเหตุในมิติ ด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ สุขภาพ และสังคม หรือเหตุการณ์ ปัจจัย หรือสภาวะอื่นใดที่ส่งผลกระทบให้กระบวนการอุปการะทางการศึกษาของเด็กและเยาวชนไม่อาจดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จนอาจเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนต้องออกจากระบบการศึกษา หรือขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

2. ถอดบทเรียนการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น

2.1 ถอดบทเรียนกลไกการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรี และการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานภายในของจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกกับผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

ดังนี้ 1) คณะทำงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรี (จำนวน 2 คณะที่ได้ดำเนินงานแล้ว) 2) ผู้จัดการรายกรณี หรือ Case Manager (CM) 3) หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

โดยให้ครอบคลุมประเด็น ดังนี้

- บทบาทและหน้าที่การทำงานของผู้ที่เกี่ยวข้อง
- การบูรณาการและส่งต่อความช่วยเหลือไปยังหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- อุปสรรคและช่องว่างของการดำเนินงานการให้ความช่วยเหลือ

2.2 รวบรวมข้อมูลเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการขยายผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา โดยรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากคณะทำงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรี (จำนวน 6 คณะ) และคณะทำงานที่ดำเนินโครงการเพื่อช่วยเด็กและเยาวชนที่ขาดแคลนทุนทรัพย์หรือด้อยโอกาสในพื้นที่จังหวัดราชบุรี ภายใต้โครงการมาตรการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (Zero Dropout) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา

3. จัดทำข้อเสนอแนะต่อการต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา และการเชื่อมต่อกับกลไกการทำงานของโครงการศูนย์วิกฤตทางการศึกษากับกลไกการทำงานอื่นๆ ในพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาในระยะยาวต่อไป ประกอบด้วย

3.1) วิเคราะห์ Stakeholder ที่เกี่ยวข้องจากคณะทำงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรี (จำนวน 6 คณะ) และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและให้การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาและทบทวนโมเดลกลไกการทำงานของโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาในจังหวัดอื่นๆ

3.2) ออกแบบและจัดเวทีระดมความเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะต่อการต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษา และการเชื่อมต่อกับกลไกการทำงาน

3.3) จัดทำข้อเสนอแนะต่อการต่อยอดและขยายผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาและการเชื่อมต่อกับกลไกการทำงานของโครงการศูนย์วิกฤตทางการศึกษากับกลไกการทำงานอื่นๆ ในพื้นที่ในการให้ความช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาในระยะยาวต่อไป

ผลลัพธ์ที่คาดหวังของโครงการ

กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ได้ผลการถอดบทเรียนระบบ แนวทางรูปแบบ ความร่วมมือ การช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากภาวะวิกฤตทางการศึกษา ในจังหวัดราชบุรี ตลอดจนข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการขยายผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ช่วยเหลือเด็กและเยาวชนในภาวะวิกฤตทางการศึกษาจังหวัดราชบุรีและการเชื่อมต่อกับกลไกในพื้นที่เพื่อให้เกิดความช่วยเหลือในระยะยาวของจังหวัดต่อไป